

POSPOLU - inspirace pro spolupráci škol a firem (nejen) v informatických oborech SŠ

Petr Naske¹

e-mail: petr.naske@nuv.cz

¹ Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha

Klíčová slova

odborné praxe, jednotky výsledků učení, ECVET, EQAVET, spolupráce škol s firmami

Odborné školy a spolupráce s firmami

Každý žák střední odborné školy v informatických oborech (128 škol v ČR, 12905 žáků, stav k 31/7/2013) musí absolvovat dle platného RVP pro tyto obory minimálně 4 týdny odborné praxe. Způsoby, jak školy odbornou praxi pro žáky zajišťují ve spolupráci se sociálními partnery, zejména firmami v regionu, způsoby zajištění kvality odborných praxí a navazujících aktivit, to vše bylo jedním z cílů ověřování modelů spolupráce v síti pilotních škol a firem, do kterého se v projektu POSPOLU v oblasti informatických oborů zapojily dvě pilotní školy a své modely spolupráce s partnery pro potřeby projektu více rozkryly. Celkově projekt ověřoval a sledoval modely spolupráce celkem 38 škol a 100 firem po celé ČR zejména v technických oborech ukončených jak výučním listem, tak maturitní zkouškou. Zjištění pilotních škol a inspirativní zajímavosti z jejich modelů spolupráce bude hlavním tématem autora článku na konferenci Počítač ve škole 2015. V tomto článku se soustředím na obecné seznámení s nástroji, které mohou všechny školy bez ohledu na vyučované obory podpořit kvalitu a hloubku spolupráce s firmami a dalšími sociálními partnery, část z nich byla představena ve workshopu již na konferenci minulý rok, průběžně najdete příslušné informace na webu projektu, www.projektpospolu.cz. Odkážu čtenáře také na existující nástroje daňových úlev možných k podpoře spolupráce škol a zaměstnavatelů a seznámím Vás s chystanými novinkami projektu POSPOLU a plánovanými výstupy.

V rámci přípravy metodických materiálů a při ověřování modelů spolupráce pro informatické obory ukončené maturitní zkouškou se projekt POSPOLU věnoval také monitorování stáží učitelů u zaměstnavatelů, využití odborníků z praxe při zajištění běžné výuky odborných předmětů na SŠ, přípravě obsahu profilové maturitní zkoušky ve spolupráci se zaměstnavateli, zejména formou obhajoby maturitní práce nebo praktické zkoušky, sledování volnočasových aktivit ve spolupráci se zaměstnavateli, v neposlední řadě organizaci náboru žáků a zatraaktivnění samotných informatických oborů pro žáky základních škol.

Nástroje na podporu spolupráce škol a firem

Pokud se budeme soustředit na tematiku zajištění kvality odborných praxí žáků ve spolupráci se zaměstnavateli, je nutné zmínit, že jsme v projektu POSPOLU dospěli k následujícím vybraným principům spolupráce, které je možné začít ihned využívat a společně díky nim hledat společný jazyk se zaměstnavateli, kteří místa na odborné praxe žákům nabízí.

- **Plánování spolupráce/odborných praxí** – Jelikož škola musí podepisovat smlouvu s příslušným pracovištěm, na kterém žák praxi koná, je vhodné vedle této smlouvy nebo jako její přílohu komunikovat obsahové vymezení toho, s čím má být žák během praxí seznámen, jak to bude hodnoceno a jak se to promítne do studijní cesty žáka přímo ve škole. Jako vhodný nástroj pro plánování spolupráce se ukazují moduly a jednotky výsledků učení ECVET (viz níže), případně rozklíčované vazby výstupů vzdělávání z RVP/ŠVP, propojené na konkrétní činnosti, které si žáci ve firmách osvojují. V projektu POSPOLU pilotně ověřujeme standardizovanou podobu plánu spolupráce s firmou na daný školní rok.
- **Popis obsahu praxí pomocí jednotek výsledků učení ECVET** – S principy ECVET se mohou zájemci seznámit zejména v projektech mobility žáků do zahraničí, kdy se vysílající i přijímací organizace dohodou na obsahu „stáže“, která je následně žákovi uznána u vysílající organizace formou „zápočtu“ či „kreditu“. V projektu POSPOLU jsme se soustředili na ověřování jednotek výsledků učení pro národní mobilitu (tedy mezi školou a sociálním partnerem uvnitř ČR), pilotní školy nám pomohly připravit vzory jednotek výsledků učení a vybrané školy také svým žákům vydaly v době realizace pilotního ověřování EUROPASS doklady o národní mobilitě.
- **Systém řízení kvality EQAVET** – Nástroje řízení kvality v odborném vzdělávání EQAVET přinášejí v rámci celoevropské podpory odborného vzdělávání různé podněty pro firmy, školy i jejich zřizovatele. V POSPOLU jsme ověřovali zejména dotazník KVALITA pro firmy, ve kterém si pilotní firmy mohly uvědomit své silné stránky v organizaci odborných praxí a stanovit si indikátory pro zlepšení celého systému řízení spolupráce se školou.

U pilotních škol POSPOLU se ukázalo, že výše uvedené nástroje nelze aplikovat plošně a musí respektovat prostor důvěry, který si škola s partnerskou firmou průběžně budují. Například princip ECVET už s touto dimenzí důvěry počítá, protože spolupráci školy a firmy tam obě strany stvrzují memorandem o spolupráci a následně tento rámec podepisuje i samotný žák. Příslušná jednotka výsledku učení je pak přílohou tohoto memoranda a je společným závazkem pro firmu i žáka, jak bude odborná praxe vypadat. V příkladech pilotních škol se tak objevily jednotky učení popisující přípravu webového obchodu nebo nasazení MOODLE systému s tím, že žák si celý pracovní postup osvojil přímo v reálném pracovním prostředí za asistence konkrétního odborníka z praxe. Navíc se ukázalo, že u žáků zvýšilo motivaci a zájem o odbornou praxi právě to, že měli předem definováno, co bude jejím obsahem. Vidina získání firemního dokladu o osvojených dovednostech byla pro ně také motivující.

U plánování spolupráce jsme zjišťovali u pilotních škol a firem různé přístupy k navazování samotné spolupráce a následně plánování obsahu i organizace samotného konání odborných praxí. Popsání konkrétní podoby praxí v širší rovině (vyjmenování konkrétních kompetencí a pracovních postupů, které si žák může ve spolupráci s firmami osvojit) nebo i v té nejkonkrétnější (např. formou jednotky ECVET) může splňovat více účelů – je vhodné pro žáka, jeho učitele a odborníky z praxe, kteří se mu budou věnovat, dále se plány mohou prezentovat jako veřejná součást školní dokumentace a mohou být využity při propagaci inovativních podob toho, jak konkrétní škola spolupracuje se svými sociálními partnery. Konkretizace plánů spolupráce může být zásadním nástrojem komunikace i mezi školou a zřizovatelem.

Co potřebují školy a firmy ke zkvalitnění spolupráce

Obě strany, školy a firmy, vstupují do spolupráce trošku s jinými cíli, představami a očekáváním. Ukazuje se, že pro zaměstnavatele není vždy zajímavé se věnovat žákům pouze v době 2 až 4 týdenních souvislých praxí, i kvůli vytvoření kapacity odborníků z praxe, zajištění vstupní úrovně dovedností žáků a finanční zajištění praxí. Z pohledu žáků bývá limitem dojezdová vzdálenost za praxí, často úzký profil konané odborné praxe a případné propojení na obsah výuky, který žák absolvoval ve škole. Z pohledu školy se ukazuje jako hlavním problémem zajištění míst pro žáky na odborných praxích, zaměstnavatele si pak hledají žáci často sami a ke všem dohodám a plánování pak nemůže z objektivních důvodů docházet. Škola také musí zajistit kontrolu žáků na praxích a zajištění hodnocení žáka po návratu z praxe do školy. Ideálně na hodnocení žáka spolupracuje škola s firmou, aby posun žáka při praxi byl konfrontován s tím, jak žák zvládá svou studijní cestu ve škole.

V POSPOLU se nepodařilo zjistit data o dopadu nástroje daňových úlev pro zaměstnavatele, kteří vytvářejí aktivně místa pro žáky pro praktické vyučování, investují do techniky, která je následně využita pro výuku žáků. Novelou zákona o daních z příjmu platnou od 1. ledna 2014 došlo k tomu, že si zaměstnavatelé mohou uplatňovat daňový odpočet na podporu odborného vzdělávání od základu daně z příjmů.

Novela uvedeného zákona umožňuje zaměstnavatelům – poplatníkům (cit. dle [1]):

- Odpočet na podporu pořízení majetku zaměstnavatele pro účely odborného vzdělávání v rozsahu 50 a 110 % vstupní ceny majetku podle doby jeho využití žáky a studenty.
- Odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka nebo studenta v rámci odborného vzdělávání činí součin 200, – Kč a počtu hodin praktického vyučování ve středních školách, odborné praxe ve vyšších odborných školách a vzdělávací činnosti v rámci části akreditovaného studijního programu vysokých škol, uskutečněných v konkrétním období na pracovišti zaměstnavatele – poplatníka.
- Valorizaci limitovaného účelového motivačního příspěvku, který zahrnuje stipendium, příspěvek na stravování, ubytování, jízdné a osobní ochranné pomůcky. Původní částka pro žáky středních škol se navýšila z 2.000 Kč na 5.000 Kč, u studentů vyšších odborných škol a vysokých škol z 5.000 Kč na 10.000 Kč.

Ukazuje se, že pro krátkodobé praxe žáků nejsou uvedené nástroje vždy zaměstnavateli jednoduše využitelné, konkrétní dopad ukáže až čas, první daňová přiznání s možností uplatnit úlevy se budou podávat tento rok. Každopádně, laicky řečeno, daňové úlevy přinášejí možnost odpisu pořízení investic, které jsou následně pro výuku s žáky využívány (tedy i speciální technologie či software). Evidence žákohodin je nejjednodušší formou, jak prokazovat přímý podíl na přípravě žáků na pracovišti firmy a ukazuje se jako nejvíce využívaný nástroj. Motivační příspěvek je spíše využitelný pro individuální praxe, spíše dlouhodobého charakteru. Díky tomu všemu je nadále vhodné, aby diskuse s IT sektorem v ČR probíhala o tom, jak zajistit kapacity zaměstnavatelů na zajištění přípravy budoucích specialistů v IT oborech a to jak při povinných odborných praxích, případně v případech dobrovolných stáží pro žáky středních škol.

Inspirace pro navazování a zkvalitnění spolupráce

Ukazuje se, že v oblasti příkladů dobré praxe středních škol, které se věnují přípravě „ajtáků“, je problematické podpořit větší sdílení zkušeností a zveřejňování všech výstupů, know-how si školy i firmy hlídají. I přesto to dobré a inspirativní z pilotních škol a firem a odborných týmů POSPOLU pro Vás připravujeme ve formě přehledných

výstupů a nástrojů, které Vám navazování a zkvalitnění spolupráce škol a firem umožní. Část informací najdete na webu projektu, dále také na novém modulu Metodického portálu RVP.CZ <http://pospolu.rvp.cz>. Najdete tam tedy vzory jednotek výsledků učení, případové studie konkrétních škol a firem, modely spolupráce škol a firem, metodické publikace, učební materiály a další podklady. Průvodcem Vám bude online příručka pro navázání a zkvalitnění spolupráce, ze které najdete odkazy na konkrétní nástroje a materiály. Projekt POSPOLU končí na podzim 2015, do konce školního roku 2015/2016 jsme připraveni pomoci sdílet Vaše příklady dobré spolupráce ze škol při spolupráci se zaměstnavateli (nejen pro inženýrské obory), zejména se zaměřením na inovace v realizaci odborných praxí a přípravy profilové maturitní zkoušky. Na úplný závěr je třeba říci, že většinu pilotních zkušeností POSPOLU máme z realizace spolupráce škol a firem u oborů s výučním listem, kde se zaměřujeme na realizaci odborného výcviku ve spolupráci se zaměstnavateli. Inspiraci tak můžete najít i v naší brožuře Školy a firmy POSPOLU, kterou účastníci konference mohli získat v rámci konference.

Citace

- [1] INFORMACE K UPLATŇOVÁNÍ ODPOČTU NA PODPORU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ OD ZÁKLADU DANĚ Z PŘÍJMŮ [online] 2014 [cit. 2015-03-10] Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/informace-k-uplatnovani-odpocetna-na-podporu-odborneho>>.
- [2] Odborné školy a firmy POSPOLU [online] 2015 [cit. 2015-03-10] Dostupné z WWW: <http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/brozura_Odborne_skoly_a_firmy_Pospolu_nahled.pdf>